

Warszawa, 06-11-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

XII.7043.128.2025.MB/TO

Pan

Władysław Kosiniak Kamysz

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Obrony Narodowej

Szanowny Panie Premierze,

uprzejmie informuję, że do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski dotyczące wątpliwości interpretacyjnych w zakresie problematyki braku możliwości kontynuowania szkolenia podstawowego w ramach dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej (DZSW) po uprzednim jego przerwaniu.

Z treści art. 143 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. z 2025 r., poz. 825 ze zm.) wynika, że dobrowolna zasadnicza służba wojskowa jest pełniona przez okres do 12 miesięcy. W czasie jej pełnienia realizuje się :

1. szkolenie podstawowe w wymiarze do 28 dni zakończone przysięgą wojskową
2. szkolenie specjalistyczne w wymiarze do 11 miesięcy.

Ustawodawca, określając wymiar trwania DZSW i jej poszczególnych etapów posługuje się zwrotami: „do 12 miesięcy”, „do 28 dni”, „do 11 miesięcy”. Oznacza to, że zarówno szkolenia realizowane w jej trakcie, jak i cała dobrowolna zasadnicza służba wojskowa nie mogą przekroczyć ustawowo wskazanych maksymalnych granic ich trwania. Wskazać przy tym należy, że z obowiązku o którym mowa w art. 143 ust. 2 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny jest zwolniona osoba, która złożyła uprzednio przysięgę wojskową.

Szkolenie podstawowe ma jednorazowy charakter, w tym znaczeniu, że jeżeli zainteresowany DZSW odbył już w przeszłości szkolenie wojskowe zakończone przysięgą wojskową (np. służba przygotowawcza, szkolenie podstawowe TSW, służba kandydacka), odbywa wyłącznie szkolenie specjalistyczne (11-miesięczne). Innymi słowy osoby, które składały już przysięgę wojskową są zwolnione ze szkolenia podstawowego DZSW. Zauważenia wymaga, że art. 143 ust. 2 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny, wskazuje jedynie maksymalny okres trwania szkolenia podstawowego, a zakres podmiotowy tego przepisu ograniczony został do osób, które takiej przysięgi wojskowej jeszcze nie składały.

Immanentną cechą dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej jest możliwość przerwania jej w każdym czasie. Stosownie do treści art. 146 ust. 1 ustawy o obronie Ojczyzny decyzja taka może wynikać z potrzeb Sił Zbrojnych, co nakazuje adresata tej normy szukać u dowódcy jednostki wojskowej lub na wniosek odbywającego służbę. Z kolei art. 146 ust. 3 ustawy o obronie Ojczyzny wskazuje, że osobę, która nie ukończyła szkolenia podstawowego, nie złożyła przysięgi wojskowej, zwalnia się z DZSW i przenosi do pasywnej rezerwy. Inaczej mówiąc przerwanie szkolenia podstawowego, względnie niezłożenie przysięgi wojskowej po jego zakończeniu, skutkuje zwolnieniem z DZSW i przeniesieniem do pasywnej rezerwy. Zgodnie z art. 146 ust. 4 ustawy o obronie Ojczyzny ponowne powołanie do DZSW jest możliwe jedynie w stosunku do osoby, która ukończyła wyłącznie szkolenie podstawowe i została przeniesiona do aktywnej albo pasywnej rezerwy, jeśli w terminie 3 lat od dnia przeniesienia jej do tej rezerwy złoży wniosek o powołanie jej do DZSW w celu kontynuowania szkolenia o którym mowa w art. 143 ust. 2 pkt 2, tj. szkolenia specjalistycznego. Skoro zatem ustawodawca ograniczył możliwość kontynuowania dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej wyłącznie do osób, które ukończyły szkolenie podstawowe i zostały przeniesione do aktywnej/pasywnej rezerwy, to *a contrario* pozbawił możliwości kontynuowania nauki osób, które takiego szkolenia podstawowego nie ukończyły.

Z informacji napływających do Rzecznika wynika, że aktualnie obowiązujące regulacje pozbawiają możliwości dokończenia szkolenia podstawowego kandydatów na żołnierzy, którzy musieli je przerwać ze względu na sytuację życiową, np. wypadek w służbie, ważne zdarzenia losowe (np. śmierć w rodzinie czy ciężka choroba najbliższych rodząca konieczność okresowego sprawowania opieki nad członkiem rodziny). Zarówno argument „wypadku” podczas szkolenia, jak i sytuacje losowe, których zaistnienia nie da się przewidzieć, a które mogą zdarzyć się w trakcie tego 28-dniowego okresu, w mojej ocenie, nie powinny definitywnie eliminować z DZSW osób chcących takie szkolenie odbyć.

Z punktu widzenia zasad współżycia i sprawiedliwości społecznej zasadne wydaje się wprowadzenie rozwiązania prawnego umożliwiającego dokończenie szkolenia podstawowego dokładnie od etapu, na jakim zostało przerwane, względnie dopuszczenie, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, do powtórzenia całego 28-dniowego cyklu. Zlikwidowana w ten sposób zostanie przeszkoda utrudniająca realizację powszechnego obowiązku obrony Ojczyzny. Mam naturalnie świadomość, że istnieją także inne rodzaje czynnej służby wojskowej (np. terytorialna służba wojskowa), w których można z powodzeniem rozwijać karierę wojskową, jednak postawiona bariera może zniechęcić do jej kontynuowania potencjalnych kandydatów.

Na marginesie zauważyć należy, że przerwanie szkolenia podstawowego powoduje przeniesienie do pasywnej rezerwy. Oznacza to, że kolejna możliwość złożenia przysięgi wojskowej pojawi się już w trakcie najbliższych 2-3 dniowych ćwiczeń, na które zostanie wezwany rezerwista, co w praktyce znacznie skróci proces szkolenia podstawowego. Obawiam się, że nastąpi to kosztem jakości przygotowania takiego żołnierza rezerwy.

W związku z powyższym na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.) zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o zbadanie przedstawionego problemu i rozważenie możliwości zmiany dotychczasowej praktyki, względnie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany obowiązujących przepisów.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/